

Nr 863

Av herrar Elmwall och Persson i Heden, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 97, angående vatten- och luftvårdens organisation.

I propositionen nr 97 framlägger Kungl. Maj:t förslag om en gemensam organisation för naturvården, vattenvården och luftvården. Statens vatteninspektion, väg- och vattenbyggnadsstyrelsens vatten- och avloppsbyrå samt statens luftvårdsnämnd skall sammanföras med statens naturvårdsnämnd den 1 juli 1967. Naturvårdsnämnden skall härigenom bli central myndighet för hela naturvårdsområdet. Förslaget beaktar tidigare i riksdagen framförda krav på en effektivare naturvårdsorganisation.

Det är i hög grad angeläget för samhället att tillse att naturvärdena bevaras så effektivt som möjligt. Förbättrade förutsättningar har under senare år kunnat skapas för en aktiv naturvårdspolitik dels genom lagstiftningsåtgärder och dels genom framsteg inom forskning och tekniskt utvecklingsarbete. Den ändamålsenligare administrativa organisation för naturvårdsverksamhetens bedrivande som åsyftas med den föreliggande propositionen är givetvis också av stor betydelse. Den fortgående bebyggelsekoncentrationen liksom industrialiseringen och mekaniseringen inom olika delar av näringsliv och samhällsliv medför emellertid ständigt ökade påfrestningar på naturens värden. Särskilt gäller detta vattenvårdens problem.

Den reformering av vattenlagstiftningen som beslutades av fjolårets riksdag lämnade väsentliga vattenvårdsproblem olösta. Riksdagen begärde i sammanhanget ny utredning av vissa lagstiftningsfrågor, främst avseende tillskapande av skyddsområden för ytvattentäkter, avvägningen i hela sin vidd mellan vattentäkts- och avloppsintresse samt ökat skydd för glesbebyggelsens, jordbrukets, boskapsskötselns och naturskyddets intressen. Vattenvårdskommittén, vars betänkande ligger till grund för propositionen, har inte funnit anledning att föreslå åtgärder till lösning av ifrågavarande problem. Enligt kommittén bör det nya vattenvårdsorganet ta de initiativ till lagändringar som kan visa sig erforderliga efter framdeles vunna erfarenheter. I departementschefens uttalande heter det endast att särskilda överväganden beträffande ett bättre skydd av våra vattentillgångar torde vara erforderliga.

Nuvarande vattenvårdslagstiftning tillgodoser inte på tillfredsställande sätt enskilda personer eller andra smärre vattentäktsintressen och inte hel-

ler allmänna naturvårds-, folkhälso- och trivselsynpunkter annat än i den mån de direkt sammanfaller med ett mera betydande vattentäktssintresse. Särskilda problem gäller landsbygdens behov av en tillfredsställande vattenförsörjning. För jordbruksnäringen medför vattenföroreningarna stora svårigheter. Det finns talrika exempel på att nedsmittat flod- och åvatten vid översvämningar infekterat strandbeten, där betande djur upptagit smittämnet. Vattenburna smittämnen föres via husdjur till konsumenterna.

Under senare år har en alltmera stegrad ökning i förekomsten av vissa parasiter liksom av vissa mikrobiologiska infektioner ägt rum. Denna ökade förekomst av parasiter och icke önskvärda mikroorganismer har ett nära sammanhang med ökningen av avloppsvatten från tätorter. Såsom exempel kan nämnas bandmask. Äggen från bandmask, vilka normalt utvecklas i människans tarmkanal, är mycket motståndskraftiga och håller sig levande minst några månader i kloakvatten, åvatten m. m. och på betesmarker, sådana som ängar, i ett halvt till ett år. Nötkreaturen resp. svinen liksom en del andra djur av mindre betydelse, särskilt vilt, upptar så dessa ägg vid vattning eller från med kloakvatten e. d. förorenad betesmark, och sedan tjänstgör djuret som mellanvärd för parasiten. Det kan förutses att även i relativt små samhällen minst en bandmaskbärare finns, som smittar ner avloppsvatten, vattendrag, ängar och andra betesmarker, löpande med länge levande, motståndskraftiga bandmaskägg.

Olika myndigheter har att vid nuvarande vattenvårdsorganisation bevaka olika intressen. De synpunkter som vi ovan redovisat kan emellertid inte sägas vara tillräckligt beaktade i någon instans och synes icke heller bli det vid den nya organisationen.

En lösning av de spörsmål som vi aktualiserat bör kunna åstadkommas på olika sätt. Sålunda kan avloppsintressenterna åläggas att i större utsträckning än nu svara för de ökade kostnader som uppkommer till följd av de ökade vattenvårdsanspråken. En annan möjlighet vore att det allmänna, företrätt av staten, inträdde som motpart och sålunda hade att bidra till en del av de merkostnader som kan komma i fråga. Enligt vår mening bör båda dessa möjligheter prövas. Den bästa lösningen kan måhända uppnås genom en kombination av båda möjligheterna. En utgångspunkt bör dock vara att avloppsintressen primärt skall ha att svara för att vattnen ej förorenas och att ett ev. stöd av allmänna medel således bör förbehållas fall då särskilt behov av stöd föreligger. I dessa sammanhang bör prövas frågan om rätt till ersättning för sådana markägare, som enligt nuvarande lagstiftning kan få vidkännas omfattande skada och intrång av vattenförorening utan att skadan eller intrånget medför ersättningsrätt.

Flertalet av de remissinstanser som haft att yttra sig över vattenvårdskommitténs förslag har uttalat sig för ytterligare särskild utredning rörande ändrad vattenvårdslagstiftning, däribland vattenöverdomstolen, fiskeristyrelsen, naturvårdsnämnden, lantbruksstyrelsen, väg- och vattenbygg-

nadsstyrelsen, Svenska naturskyddsföreningen och Vattenvärnet. Vattenöverdomstolen har bl. a. framhållit att lagstiftningen bör syfta till att skapa möjlighet till översiktlig planering för större områden, varvid främst bör utredas vilka vatten som bör skyddas och var avloppsutsläpp får ske. I lagstiftningen bör enligt vattenöverdomstolens mening införas möjlighet till förbud mot förorening med kloakvatten av sjöar och vattendrag även med hänsyn till andra intressen än vattenförsörjningen, såsom naturvård, folkhälsa och trivsel.

Enligt vår mening är det nödvändigt att en särskild utredning tillsättes skyndsamt för övervägande av en effektivare vattenvårdslagstiftning. Särskild uppmärksamhet måste härvid ägnas de krav som måste ställas även på mindre tätorter och bebyggelseområden med hänsyn till rening av avloppsvatten. Jordbrukets och boskapsskötselns och därmed livsmedelsförsörjningens vattenvårdsintressen måste tillgodoses på bättre sätt än för närvarande. Detsamma gäller de intressen som glesbebyggelsen i sin helhet har i sammanhanget. Avvägningen mellan vattentäkts- och avloppsintresse är såsom vi framhållit ett problem, som måste föras fram till en tillfredsställande lösning.

Lagstiftningen bör vidare enligt vår mening ge möjligheter att tillskapa skyddsområden för ytvattentäkter. Vi delar vattenöverdomstolens uppfattning om angelägenheten av möjligheter till en översiktlig planering, som kan ge riktlinjer för vilka vatten som bör skyddas och beträffande var avloppsutsläpp får ske, liksom dess uppfattning om att lagstiftningen bör ge möjlighet till förbud mot förorening med kloakvatten av sjöar och vattendrag även med hänsyn till sådana intressen som naturvården, folkhälsan och den allmänna trivseln i samhället.

Departementschefen har i propositionen understrukit angelägenheten av att ökade resurser ställs till förfogande för forskning och tekniskt utvecklingsarbete, som snabbt kan nyttiggöras i det praktiska naturvårdsarbetet. Vattenvårdskommittén har bl. a. pekat på det väsentliga forskningsproblem som gäller i vad mån bakterier och virus kan oskadliggöras vid olika former av behandling av avloppsvatten, vid markinfiltration och vid avloppsvattnets utspädning i recipienter. Särskilt kontroll av och åtgärder mot parasiter och vissa mikroorganismer, vilka kan spridas med avloppsvatten, är en utomordentlig uppgift, som enligt vår mening kräver omedelbara åtgärder. Propositionen synes inte syfta till någon ökad personaltillgång för denna uppgift. Enligt vår mening bör i vattenvårdsorganisationen ingå en parasitologisk forskningsorganisation. En parasitolog bör anställas vid lämplig myndighet, kanske i första hand vid undersökningsväsendet inom området. Anställningen kan eventuellt ske i form av en extra tjänst, innan övriga organisationsarbeten för undersökningsväsendet färdigställts. Möjligen kan innehavaren av en dylik extra tjänst lämpligen vara veterinär eller biolog med särskild inriktning på parasitologi och ev. mikrobiologi.

Denna fråga bör enligt vår mening snabbtredas.

Med stöd av vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 97 måtte

1) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om tillsättande av en särskild utredning för övervägande av en effektivare vattenvårdslagstiftning, särskilt med hänsyn till i motionen berörda intressen, såsom glesbebyggelsen, livsmedelsförsörjningen, folkhälsan, naturskyddet och den allmänna trivseln i samhället; samt

2) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsam prövning av frågan om en i vattenvårdsorganisationen ingående parasitologisk forskningsorganisation, i enlighet med motionens syfte.

Stockholm den 21 april 1965

Emil Elmwall

Arne Persson

i Heden